

- A **MEOR SAFIZAL MEOR MOHAMED AMIN
& YANG LAIN lwn. PP**
- MAHKAMAH RAYUAN, PUTRAJAYA
MOHTARUDIN BAKI HMR
AHMADI ASNAWI HMR
- B **ABDUL RAHMAN SEBLI HMR**
[RAYUAN JENAYAH NO: A-09-177, 178 & 179-07-2014]
18 MAC 2015

- C **UNDANG-UNDANG JENAYAH:** *Perhimpunan menyalahi undang-undang – Menyertai perhimpunan yang telah diarah bersurai – Sabitan dan hukuman – Rayuan terhadap – Sama ada penyertaan dan penglibatan perayu-perayu memadai untuk membolehkan mereka disabit dengan kesalahan di bawah s. 145 Kanun Keseksaan – Sama ada terdapat kegagalan mengapresiasi kewujudan hak-hak asasi perayu untuk berhimpun secara aman – Perlembagaan Persekutuan, per. 10(1) –*
- D *Sama ada perayu-perayu mempunyai tujuan bersama bertentangan ketenteraman awam – Objektif perhimpunan untuk menentang pelaksanaan proses perundangan sah – Sama ada perhimpunan menyalahi undang-undang dalam s. 145 dibaca bersama s. 141 Kanun Keseksaan – Tindakan pihak polis menyuraikan perhimpunan – Sama ada penguatkuasaan sah dari segi undang-undang dan prosedur – Kanun Tatacara Jenayah, ss. 83 & 84 – Sama ada sabitan terhadap perayu-perayu dikekalkan – Sama ada pembebasan responden 1 dan 7 diketepikan – Sama ada hukuman penjara 2 tahun ‘manifestly excessive’*
- E

- UNDANG-UNDANG PERLEMBAGAAN:** *Kebebasan asasi – Hak untuk menyertai perhimpunan secara aman – Sama ada terdapat kegagalan mengapresiasi kewujudan hak-hak asasi perayu di bawah per. 10(1) Perlembagaan Persekutuan – Objektif perhimpunan untuk menentang pelaksanaan proses perundangan sah – Sama ada perhimpunan menyalahi undang-undang dalam s. 145 dibaca bersama s. 141 Kanun Keseksaan – Sama ada perayu-perayu mempunyai tujuan bersama bertentangan ketenteraman awam – Tindakan polis menyuraikan perhimpunan –*
- F *Sama ada penguatkuasaan sah dari segi undang-undang dan prosedur – Kanun Tatacara Jenayah, ss. 83 & 84*
- G

- H Pada 6 Februari 2009, satu upacara pelantikan Menteri Besar Perak Darul Ridzuan telah dijadualkan pada pukul 3 petang di Istana Iskandariah, Kuala Kangsar. Orang ramai yang jumlahnya melebihi 1000 telah berarak dan menuju ke kawasan Bukit Chandan dan seterusnya berhimpun di situ. Mereka membawa bersama, antara lain, bendera dan kain rentang sambil melaungkan ‘reformasi’ dan ‘tumbang, tumbang BN’. Menurut saksi-saksi polis, orang ramai bertindak agresif dengan membaling batu, kayu dan objek-objek lain serta memaksa pasukan FRU menyuraikan perhimpunan secara kekerasan. Di Mahkamah Sesyen, seramai 13 orang termasuk perayu 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12 dan 13 (‘perayu-perayu’) telah dituduh dan dicitakan bersama atas kesalahan terus menyertai perhimpunan menyalahi undang-undang yang telah diarah bersurai oleh pihak polis, satu kesalahan di bawah
- I

s. 145 Kanun Keseksaan. Di akhir perbicaraan, kesemua perayu didapati bersalah dan tiap seorang dijatuhkan hukuman penjara selama dua tahun dan denda sebanyak RM5,000 atau lima bulan penjara. Terkilan dengan keputusan tersebut, mereka mengemukakan rayuan ke Mahkamah Tinggi. Setelah mendengar hujahan kesemua pihak, Hakim Mahkamah Tinggi mengekalkan sabitan ke atas perayu 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12 dan 13. Walaubagaimanapun, Hakim Mahkamah Tinggi mengeneipkan hukuman penjara selama dua tahun yang dikenakan oleh Mahkamah Sesyen dan mengekalkan hukuman denda. Rayuan perayu-perayu adalah terhadap sabitan sahaja. Berkenaan dua tertuduh yang lain, iaitu tertuduh pertama dan ketujuh (responden 1 dan 7) Hakim Mahkamah Tinggi mendapati bahawa mereka berjaya menimbulkan keraguan munasabah terhadap kes pendakwaan dan beliau mengeneipkan sabitan dan hukuman terhadap responden 1 dan 7 dan menggantikannya dengan perintah pembebasan dan pelepasan. Pendakwa Raya tidak berpuas hati terhadap perintah pembebasan tersebut dan merayu ke mahkamah ini. Pendakwa Raya juga merayu terhadap keputusan Mahkamah Tinggi mengeneipkan hukuman dua tahun penjara ke atas perayu 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12 dan 13. Isu-isu yang timbul adalah sama ada hakim telah terkhilaf dari sudut undang-undang bilamana memutuskan, antara lain (i) bahawa penyertaan dan penglibatan perayu 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12 dan 13 dalam perhimpunan tersebut sudah memadai untuk membolehkan perayu-perayu disabit dengan kesalahan di bawah s. 145 Kanun Keseksaan; (ii) gagal mengapresiasi kewujudan hak asasi perayu-perayu untuk berhimpun secara aman seperti yang dibenarkan oleh per. 10(1) Perlembagaan Persekutuan; (iii) gagal membezakan definisi 'tujuan bersama' untuk menentang mana-mana pelaksanaan undang-undang seperti dalam s. 141 Kanun Keseksaan dengan kebebasan untuk bercakap, bersuara dan berhimpun seperti yang dibenarkan oleh per. 10(1) Perlembagaan Persekutuan; dan (iv) keengganan untuk bersurai oleh perayu-perayu sebagai bukti bahawa mereka telah mempunyai tujuan bersama untuk menentang pelaksanaan mana-mana undang-undang.

Diputuskan (menolak rayuan perayu-perayu terhadap sabitan; mengeneipkan perintah pembebasan responden 1 dan 7)

Oleh Abdul Rahman Sebli HMR menyampaikan penghakiman mahkamah:

- (1) Berhimpun secara aman bukanlah satu kesalahan, malah satu hak yang dijamin oleh per. 10(1)(b) Perlembagaan Persekutuan. Namun hak ini bukanlah satu hak yang mutlak tanpa batasan atau sekatan. Perkara 10(1)(b) Perlembagaan Persekutuan juga mengandungi syarat tersirat bahawa peserta-peserta perhimpunan tidak dibenarkan membawa apa-apa senjata semasa berhimpun. Justeru, perhimpunan yang menimbulkan keadaan kacau bilau, gangguan atau suasana yang tidak menyenangkan bukanlah satu perhimpunan aman dalam ertikata per. 10

- A Perlembagaan Persekutuan. Mana-mana orang yang menyertai atau terus menyertai perhimpunan yang mempunyai unsur-unsur tersebut tidak boleh berselindung di sebalik per. 10 Perlembagaan Persekutuan untuk melepaskan diri daripada tindakan undang-undang. (perenggan 31)
- B (2) Seksyen 145 Kanun Keseksaan menjadikannya satu kesalahan untuk mana-mana orang menyertai suatu perhimpunan yang menyalahi undang-undang atau terus menyertainya setelah arahan bersurai dikeluarkan oleh pihak berkuasa. Peruntukan ini bukan *ultra vires* per. 10(1)(b) Perlembagaan Persekutuan kerana peruntukan undang-undang ini tidak bertentangan malah selari dengan per. 10(2)(b) Perlembagaan Persekutuan. Dalam konteks rayuan ini, jika tujuan bersama ahli-ahli perhimpunan ialah untuk melakukan mana-mana perbuatan yang dilarang oleh s. 141 Kanun Keseksaan, maka ianya adalah satu tujuan yang bertentangan dengan ketenteraman awam. (perenggan 33 & 34)
- C
- D (3) Perhimpunan yang terus disertai oleh perayu-perayu setelah arahan bersurai dikeluarkan jelas merupakan satu perhimpunan yang menyalahi undang-undang dalam ertikata s. 145 dibaca bersama s. 141 Kanun Keseksaan kerana tujuan atau objektif perhimpunan ialah untuk menentang pelaksanaan suatu proses perundangan yang sah, iaitu upacara pelantikan dan mengangkat sumpah jawatan Menteri Besar Perak Darul Ridzuan menurut per. XVI(2)(a) Undang-Undang Tubuh Kerajaan Negeri Perak Darul Ridzuan. (perenggan 37)
- E
- F (4) Oleh kerana perhimpunan yang disertai oleh perayu-perayu itu adalah satu perhimpunan yang menyalahi undang-undang, maka tindakan pihak polis menyuraikannya adalah satu tindakan penguatkuasaan yang sah dari segi undang-undang dan prosedur. Tidak timbul soal polis bertindak di luar bidang kuasa mereka apabila mengeluarkan arahan bersurai dan kemudian menggunakan kekerasan setelah peserta-peserta perhimpunan enggan mematuhi. Peruntukan ss. 83 dan 84 Kanun Tatacara Jenayah adalah undang-undang yang direka khusus untuk menangani situasi seperti ini. (perenggan 44)
- G
- H (5) Tiada merit dalam hujahan perayu 13 bahawa dia tidak boleh disabit dengan kesalahan atas alasan dia tidak ditangkap di tempat kejadian. Isunya bukanlah sama ada dia ditangkap di tempat kejadian tetapi sama ada dia mengambil bahagian dalam perhimpunan tersebut dan terus menyertainya setelah arahan bersurai dikeluarkan. Dalam hubungan ini, keterangan adalah jelas bahawa dia mengambil bahagian dalam perhimpunan dan terus menyertainya setelah arahan bersurai dikeluarkan. Oleh itu, rayuan perayu 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12 dan 13 terhadap sabitan ditolak. Sabitan mereka dikekalkan. (perenggan 46 & 47)
- I

- (6) Bagi pembebasan responden 1 dan responden 7, keputusan Hakim Mahkamah Tinggi dipengaruhi oleh beberapa faktor iaitu (i) bahawa responden 1 menyatakan dia berada di tempat kejadian secara kebetulan dan (ii) bahawa responden 7 berada di tempat kejadian semata-mata kerana mahu membantu seorang lelaki yang sedang memapah seorang budak lelaki yang menghadapi masalah setelah terkena gas pemedih mata. Kesimpulan Hakim Mahkamah Tinggi bahawa responden 1 berada di tempat kejadian secara kebetulan adalah tidak munasabah kerana daripada rekod keterangan, adalah jelas dapatan Hakim Mahkamah Sesyen bahawa responden 1 merempuh formasi FRU dan terus berada di tempat kejadian setelah arahan bersurai dikeluarkan adalah disokong oleh rakaman video (P19C). Bagi responden 7 pula, rakaman video P19(C) menunjukkan bahawa responden 7 masih berada di atas jalan utama bersama ahli-ahli perhimpunan yang lain pada jam 3.02 petang. Jangka waktu ini berpadanan atau konsisten dengan jangka waktu selepas arahan bersurai dikeluarkan oleh pihak polis. Oleh itu, Hakim Mahkamah Sesyen telah membuat keputusan yang betul apabila mendapati responden 1 dan responden 7 bersalah. Perintah pembebasan responden 1 dan 7 yang dibuat oleh Hakim Mahkamah Tinggi diketepikan dan digantikan dengan perintah supaya sabitan terhadap mereka yang direkodkan oleh Hakim Mahkamah Sesyen dikekalkan. (perenggan 49, 50, 59-61, 64 & 66)
- (7) Kesalahan yang telah dilakukan oleh perayu 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12 dan 13 tidak boleh dipandang ringan kerana ia boleh menimbulkan keadaan kacau bilau yang sudah tentunya boleh menjejaskan ketenteraman awam. Walau bagaimanapun, mahkamah harus juga mengambil kira bahawa perayu 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12 dan 13 dan juga responden 1 dan 7 tidak mempunyai rekod kesalahan lampau. Oleh itu, adalah tidak sesuai jika hukuman penjara maksimum dua tahun dikenakan terhadap perayu 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 13 dan responden 1 dan 7. Hukuman penjara maksimum ini adalah 'manifestly excessive'. Mengambil kira semua faktor, hukuman penjara adalah diperlukan bagi kesalahan yang telah dilakukan oleh perayu 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 13 dan responden 1 dan 7 selama sepuluh bulan. Hukuman denda dikekalkan. (perenggan 69 & 71)

English Translation Of Headnotes

On 6 February 2009, a ceremony appointing the Menteri Besar of Perak Darul Ridzuan was scheduled at 3pm at Istana Iskandariah, Kuala Kangsar. Members of the public consisting of more than 1000 people had marched and proceeded to Bukit Chandan and assembled there. They brought with them, amongst other things, flags and banners while shouting out 'reformasi' and 'tumbang, tumbang BN'. According to the witnesses for the police, the public had acted aggressively while throwing stones, wood and other objects, forcing the FRU team to disperse the assembly by force. At the Sessions

- A Court, 13 people including appellants 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12 and 13 were charged and tried together for the offence of participating in an illegal assembly that was directed to be dispersed by the police, an offence under s. 145 of the Penal Code. At the end of the trial, the appellants were found guilty and each appellant was sentenced to two years' imprisonment and a fine of RM5,000 or five months' imprisonment. Aggrieved with the said decision, the appellants appealed to the High Court. After hearing the submissions from all parties, the High Court Judge affirmed the conviction of appellants 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12 and 13. However, the High Court Judge set aside the two years' imprisonment imposed by the Sessions Court and maintained the fine sentence. The appellants' appeal was against the conviction only. As for the other two accused persons, which were the first and seventh accused (respondents 1 and 7) the High Court Judge found that they had succeeded in raising reasonable doubt on the prosecution's case, thus their sentences and convictions were set aside, and were replaced with an order of acquittal and discharge. The Public Prosecutor was dissatisfied with the said order of acquittal and appealed to this court. The Public Prosecutor also appealed against the High Court's decision in setting aside the two years' imprisonment imposed on appellants 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12 and 13. The issues that arose were whether the judge had erred in law when he found that, *inter alia* (i) the participation and involvement of appellants 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 and 13 in the assembly was sufficient to convict the said appellants with the offence under s. 145 of the Penal Code; (ii) the failure to appreciate the existence of the fundamental rights of the appellants to participate in a peaceful assembly as granted by art. 10(1) of the Federal Constitution; (iii) the failure to distinguish 'common intention' to oppose the implementation of the law accorded under s. 141 of the Penal Code with the freedom to speak, to voice out and to assemble as permitted by art. 10 of the Federal Constitution; and (iv) the appellants' refusal to disperse as evidence that they had the common intention to oppose the implementation of any law.
- F
- G **Held (dismissing appellants' appeal against conviction; setting aside the order of acquittal of respondents 1 and 7)**
Per Abdul Rahman Sebli JCA delivering the judgment of the court:
- H (1) To participate in a peaceful assembly was not an offence, in fact it was a right guaranteed by art. 10(1)(b) of the Federal Constitution. However, this right was not an absolute right without boundaries or restrictions. Article 10(1)(b) of the Federal Constitution also contains implied conditions that all participants of the assembly are not allowed to use any weapon while gathering. Hence, an assembly which raises chaos, interference or an unpleasant atmosphere was not a peaceful assembly within the meaning of art. 10 of the Federal Constitution. Anyone that participates or continues to participate in an assembly with the said elements could not hide behind art. 10 of the Federal Constitution to protect themselves from legal action.
- I

- (2) Section 145 of the Penal Code makes it an offence for anyone to participate in an illegal assembly or continue to participate after an order of disbursement is issued by the authorities. This provision is not *ultra vires* art. 10(1)(b) of the Federal Constitution as it does not contravene but is in fact parallel to art. 10(2)(b) of the Federal Constitution. In the context of this appeal, if the common intention of the participants of the assembly was to commit any action prohibited by s. 141 of the Penal Code, hence it was an intention that contradicted public order. A B
- (3) An assembly that continues to be joined by the appellants even after an order of disbursement has been issued clearly showed that the assembly is illegal within the meaning of s. 145 read together with s. 141 of the Penal Code because the intention and objective of the assembly was to oppose the implementation of a valid legislative process, which was the ceremony of the appointment and swearing in of the Menteri Besar of Perak Darul Ridzuan in accordance with art. XVI(2)(a) of the Laws of the Constitution of Perak Darul Ridzuan. C D
- (4) Since the assembly that the appellants participated in was an illegal assembly, the police's action in dispersing the said assembly was a valid action in accordance with the law and procedure. The question as to whether the police had acted outside their jurisdiction when they issued the order to disperse and subsequently resorted to violence when the participants did not comply did not arise. The provisions of ss. 83 and 84 of the Criminal Procedure Code is a law specifically designed to handle such situation. E
- (5) There was no merit in the submission of appellant 13 that he should not be convicted with the offence on the ground that he had not been arrested at the place where the assembly was held. The issue was not whether he had been arrested at the place where the assembly was held but whether he had taken part in the said assembly and continued to participate even when the police had issued the order to disperse. Evidence was clear that appellant 13 had taken part in the assembly and had continued participating even when the order to disperse was issued. Hence, the appeal of appellants 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12 and 13 against the conviction was dismissed. The conviction was maintained. F G
- (6) As for the order of acquittal of respondents 1 and 7, the High Court Judge's decision was influenced by several factors which were (i) that respondent 1 had stated that he had been at the place of incident by chance and (ii) that respondent 7 had been at the place of incident solely to help a man who was assisting a boy who was facing problems after being exposed to tear gas. The conclusion made by the High Court Judge that respondent 1 was at the place of incident by chance was not reasonable because from the record of evidence, it was clear that the Sessions Court Judge's finding that respondent 1 had rammed into the H I

- A FRU formation and continued to be at the place of incident after the order to disperse had been issued was supported by a video recording (P19C). As for respondent 7, the video recording P19(C) showed that respondent 7 was still at the main road with the other participants of the assembly at 3.02pm. This time period corresponded and was consistent with the time period after the order to disperse was issued by the police.
- B Thus, the Sessions Court Judge had made the correct decision in finding that respondent 1 and respondent 7 was guilty of the offence. The order of acquittal of respondents 1 and 7 handed down by the High Court Judge was set aside and replaced with an order that the conviction against them made by the Sessions Court Judge be maintained.
- C (7) The offence committed by appellants 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12 and 13 should not be viewed lightly as it could create a chaotic situation that would certainly affect public order. However, the court should also take into consideration that appellants 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12 and 13 and also respondents 1 and 7 had no record of past offences. Hence, the maximum sentence of two years' imprisonment imposed on appellants 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 13 and respondents 1 and 7 was not appropriate. The maximum sentence of imprisonment was manifestly excessive. Taking into consideration all the factors, a jail sentence of ten months was required for the offence committed by appellants 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 13 and respondents 1 and 7. The sentence of fine was maintained.
- D
- E

Kes-kes yang dirujuk:

Fam Meng Siong & Anor v. PP [2012] 7 CLJ 557 CA (*dirujuk*)

Mat v. PP [1963] 1 LNS 82 HC (*dirujuk*)

F *Miller v. Minister of Pensions* [1947] 2 All ER 372 (*dirujuk*)

Nik Nazmi Nik Ahmad v. PP [2014] 4 CLJ 944 CA (*dibezakan*)

Powell and Wife v. Streatham Manor Nursing Home [1935] AC 243 (*dirujuk*)

PP v. Leo Say & Ors [1985] 2 CLJ 155; [1985] CLJ (Rep) 683 HC (*dirujuk*)

PP v. Pung Chen Choon [1994] 1 LNS 208 SC (*dirujuk*)

G **Perundangan yang dirujuk:**

Criminal Procedure Code, ss. 83, 84

Peaceful Assembly Act 2012, s. 9(1)

Penal Code, ss. 34, 141, 145

Printing Presses And Publications Act 1984, s. 8A(1), (2)

Federal Constitution, art. 10(1)(b), (2)(a), (b)

H Bagi pihak perayu 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12 (juga responden 1, 7) - Aminuddin Zulkipli;
T/n Amin Amirul & Partners

Bagi pihak perayu 13 - Salim Bashir (Charan Singh Kartar Singh bersamanya);
T/n Nurul & Charan

Bagi pihak pendakwaan - Mohd Fairuz Johari (Hamdan Hamzah bersamanya); TPR

I [Nota Pengarang: Untuk kes Mahkamah Tinggi, sila lihat Meor Safizal Meor Mohamad Amin & Ors lwn. PP [2014] 1 LNS 1304.]

Dilaporkan oleh Suhainah Wahiduddin

PENGHAKIMAN**A****Abdul Rahman Sebli HMR:**

[1] Di Mahkamah Sesyen Kuala Kangsar, Perak seramai 13 orang termasuk perayu 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12 dan 13 telah dituduh dan dibicarakan bersama atas kesalahan terus menyertai perhimpunan menyalahi undang-undang yang telah diarah bersurai oleh pihak polis, satu kesalahan dibawah s. 145 Kanun Keseksaan dan pertuduhan-pertuduhan terhadap mereka adalah seperti berikut:

B

Pertuduhan kes 62-2-2009 (Perayu 2, 3, 4, 5, 6, 8)

C

Bahawa kamu bersama-sama pada 6 Februari 2009 di antara jam lebih kurang 2.30 petang dan 3.30 petang di kawasan Jalan Istana, Bukit Chandan, di dalam Daerah Kuala Kangsar dalam Negeri Perak Darul Ridzuan, telah terus menyertai perhimpunan yang menyalahi undang-undang iaitu menentang satu proses perundangan upacara pelantikan dan mengangkat sumpah jawatan Menteri Besar Perak Darul Ridzuan di bawah perkara XVI (2)(a) Undang-Undang Tubuh Kerajaan Negeri Perak Darul Ridzuan dengan mengetahui perhimpunan tersebut telah diarahkan untuk bersurai mengikut kaedah undang-undang dan dengan itu kamu telah melakukan kesalahan yang boleh di hukum di bawah seksyen 145 Kanun Keseksaan (Akta 574).

D

Pertuduhan kes 62-7-2009 (Perayu 10, 11, 12)

E

Bahawa kamu bersama-sama dengan 9 orang lain yang telah dituduh dalam kes MSKK 62-02-2009, pada 6 Februari 2009 di antara jam lebih kurang 2.30 petang dan 3.30 petang, di kawasan Jalan Istana, Bukit Chandan, di dalam Daerah Kuala kangsar di dalam Negeri Perak Darul Ridzuan, telah terus menyertai perhimpunan yang menyalahi undang-undang iaitu menentang satu proses perundangan upacara perlantikan dan mengangkat sumpah jawatan Menteri Besar Perak Darul Ridzuan di bawah Perkara XVI(2)(a) Undang-Undang Tubuh Kerajaan Perak Darul Ridzuan dengan mengetahui perhimpunan tersebut telah diarahkan untuk bersurai mengikut kaedah undang-undang dan dengan itu kamu telah melakukan kesalahan yang boleh dihukum di bawah seksyen 145 Kanun Keseksaan (Akta 574).

F**G**

Pertuduhan kes 61-1-2009 (Perayu 13)

Bahawa kamu bersama-sama dengan 9 orang lain yang telah dituduh di dalam kes MSKK 62-02-2009, pada 6 Februari 2009 di antara jam lebih kurang 2.30 petang dan 3.30 petang, di kawasan Jalan Istana, Bukit Chandan, di dalam Daerah Kuala Kangsar, di dalam Negeri Perak Darul Ridzuan, telah terus menyertai perhimpunan yang menyalahi undang-undang iaitu menentang satu proses perundangan upacara perlantikan dan mengangkat sumpah jawatan Menteri Besar Perak Darul Ridzuan di bawah Perkara XVI(2)(a) Undang-Undang Tubuh Kerajaan Perak Darul Ridzuan dengan mengetahui perhimpunan tersebut telah diarahkan untuk

H**I**

- A bersurai mengikut kaedah undang-undang dan dengan itu kamu telah melakukan kesalahan yang boleh dihukum di bawah seksyen 145 Kanun Keseksaan (Akta 574).
- [2] Di akhir perbicaraan kesemua perayu didapati bersalah dan tiap seorang dijatuhi hukuman penjara selama dua tahun dan denda sebanyak RM5,000 atau lima bulan penjara. Terkilan dengan keputusan tersebut, mereka mengemukakan rayuan ke Mahkamah Tinggi. Setelah mendengar hujah kesemua pihak, Hakim Mahkamah Tinggi Taiping yang bijaksana mengekalkan sabitan keatas perayu 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12 dan 13. Walau bagaimanapun beliau mengenepikan hukuman penjara selama dua tahun yang dikenakan oleh Mahkamah Sesyen. Hukuman denda dikekalkan. Rayuan perayu 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12 dan 13 di mahkamah ini adalah terhadap sabitan sahaja.
- B
- C
- [3] Berkenaan tiga tertuduh yang lain, iaitu tertuduh pertama, ketujuh dan kesembilan (selepas ini dirujuk sebagai responden 1, 7 dan 9) Hakim Mahkamah Tinggi yang bijaksana mendapati bahawa mereka berjaya menimbulkan keraguan munasabah terhadap kes pendakwaan. Oleh yang demikian beliau mengenepikan sabitan dan hukuman terhadap responden 1, 7 dan 9 dan menggantikannya dengan perintah pembebasan dan pelepasan. Pendakwa Raya tidak berpuas hati terhadap perintah pembebasan tersebut dan sekarang merayu ke mahkamah ini.
- D
- E
- [4] Sebaik sahaja prosiding rayuan bermula, pihak pendakwaan menarik balik rayuan terhadap responden 9 atas alasan beliau tidak dapat dikesan dan berkemungkinan besar telah pulang ke negara asal beliau iaitu Indonesia. Dalam keadaan tersebut, kami membatalkan rayuan pihak pendakwaan terhadap responden 9.
- F
- [5] Rayuan Pendakwa Raya adalah juga terhadap keputusan Mahkamah Tinggi mengenepikan hukuman dua tahun penjara ke atas perayu 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12 dan 13.
- G
- [6] Fakta kes telah dihuraikan dengan tepat dan terperinci oleh Hakim Mahkamah Sesyen yang bijaksana di ms. 46-61 rekod rayuan jld 2. Kami tidak berhasrat untuk mengulangi keseluruhan fakta tersebut kecuali menyatakannya secara ringkas, seperti berikut. Pada tarikh kejadian, iaitu hari Jumaat 6 Februari 2009 upacara pelantikan Menteri Besar Perak Darul Ridzuan dijadualkan akan berlangsung pada lebih kurang pukul 3 petang di Istana Iskandariah, Kuala Kangsar.
- H
- [7] Selesai sahaja solat Jumaat di Masjid Ubudiah yang terletak berhampiran, orang ramai yang jumlahnya melebihi 1,000 orang berarak keluar dari perkarangan masjid dan menuju ke kawasan Jalan Istana, Bukit Chandan dan seterusnya berhimpun di situ. Mereka membawa bersama sepanduk, bendera, kain rentang dan sebagainya sambil melaungkan takbir
- I

dan laungan-laungan lain antaranya “bubar DUN”, “reformasi”, “hidup, hidup, hidup Islam”, “hidup rakyat”, “tumbang, tumbang BN”, “Allahu Akbar”.

A

[8] Kes pendakwaan ialah perhimpunan tersebut adalah satu perhimpunan yang menyalahi undang-undang kerana ia bertujuan untuk menentang upacara pelantikan Menteri Besar Perak Darul Ridzuan yang baharu. Menurut saksi-saksi polis yang berada ditempat kejadian, orang ramai yang berhimpun bertindak menghalang kenderaan orang-orang kenamaan daripada menuju ke Istana Iskandariah untuk menghadiri upacara tersebut dan apabila diarah bersurai mereka enggan mematuhi.

B

[9] Dalam keterangannya Ketua Pasukan Simpanan Persekutuan (FRU) Ipoh ASP Abd Aziz bin Mansor (SP18) memberitahu mahkamah bahawa sebanyak 15 hingga 20 buah kenderaan tersekat di atas jalanraya akibat tindakan peserta-peserta perhimpunan. Dalam menjawab soalan peguam semasa disoal balas, SP18 menganggarkan jumlah orang ramai yang berkumpul ditempat kejadian melebihi 2,000 orang.

C

D

[10] Keadaan tegang yang berlaku di antara peserta-peserta perhimpunan dan anggota polis boleh dilihat melalui keterangan SP14, SP15, SP16, SP17 dan SP18. Orang ramai bertindak agresif dengan membaling batu, kayu dan objek-objek lain sehingga mencederakan SP15 sebagaimana laporan perubatan di eks. P30.

E

[11] Tindakan agresif orang ramai memaksa pasukan FRU menyuraikan perhimpunan secara kekerasan dengan melepaskan gas pemedih mata. Kejadian yang berlaku telah dirakam oleh jurufoto-jurufoto polis menggunakan kamera video. Rakaman-rakaman yang berkaitan telah dikemukakan sebagai eksibit dan ditayangkan “frame by frame” semasa perbicaraan di Mahkamah Sesyen Kuala Kangsar.

F

[12] Menurut SP18, tiga kali arahan bersurai dikeluarkan dengan amaran bahawa kekerasan akan digunakan jika ingkar tetapi tidak dipedulikan oleh orang ramai walaupun terdapat ruang untuk mereka bersurai. Selepas gas pemedih mata dilepaskan, mereka berkumpul semula dan menyekat pula kenderaan yang dinaiki oleh YTM Raja Muda Perak. Ini memaksa pasukan FRU melepaskan gas pemedih mata ke arah kawasan kenderaan tersebut.

G

[13] Salah seorang peserta perhimpunan berbaring diatas jalanraya dihadapan kenderaan YTM Raja Muda Perak sambil memegang kayu dan bendera sebuah parti politik. Individu ini telah dikenalpasti sebagai perayu 10 (Muhamad Nazeer bin MK Hameed) dan yang duduk di atas jalanraya di hadapan kereta dikenal pasti sebagai perayu 13 (Mohd Hasri bin Ismail).

H

[14] SP18 menafikan dakwaan peguam semasa disoal balas bahawa keadaan kecoh dan tidak terkawal itu adalah semata-mata disebabkan oleh tindakan polis yang tidak bertanggungjawab ke atas orang ramai.

I

- A [15] Sebanyak tujuh alasan rayuan difailkan oleh perayu 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, dan 12 tetapi hanya alasan satu hingga lima diteruskan dalam rayuan ini. Alasan-alasan tersebut adalah seperti berikut:
- B (i) Yang Arif Hakim telah terkhilaf dari sudut undang-undang bilamana memutuskan bahawa penyertaan dan penglibatan perayu 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11 dan 12 dalam perhimpunan pada 6 Februari 2009 tersebut sudah memadai untuk membolehkan perayu-perayu disabit dengan kesalahan di bawah s. 145 Kanun Keseksaan.
- C (ii) Yang Arif Hakim telah terkhilaf dari sudut undang-undang bilamana gagal mengaprisiasi kewujudan hak asasi perayu-perayu untuk berhimpun secara aman seperti yang dibenarkan oleh per. 10(1) Perlembagaan Persekutuan.
- D (iii) Yang Arif Hakim telah terkhilaf dari sudut undang-undang bilamana gagal membezakan definisi 'tujuan bersama': untuk menentang mana-mana pelaksanaan undang-undang seperti dalam s. 141 Kanun Keseksaan dengan kebebasan untuk bercakap, bersuara dan berhimpun seperti yang dibenarkan oleh per. 10(1) Perlembagaan Persekutuan.
- E (iv) Yang Arif Hakim telah terkhilaf dari sudut fakta dan undang-undang bilamana memutuskan bahawa mahkamah tidak perlu mengambilkira peranan yang dimainkan oleh perayu-perayu.
- F (v) Yang Arif Hakim telah terkhilaf dari sudut undang-undang bilamana memutuskan keengganan untuk bersurai oleh perayu-perayu sebagai bukti bahawa mereka telah punyai tujuan bersama untuk menentang pelaksanaan mana-mana undang-undang, sedangkan dalam kes ini Yang Arif Hakim telah pun berpendapat bahawa perbuatan menjerit, melaung takbir, merempuh, membawa sepanduk, bendera, banner, kain rentang, garam, kamera, walkie talkie, pelilit kepala menunjukkan perayu-perayu telah membuat persediaan untuk menyertai satu perhimpunan.
- G [16] Bagi perayu ke-13, 18 alasan rayuan difailkan tetapi hanya meneruskan satu alasan sahaja, iaitu Hakim Mahkamah Sesyen dan Hakim Mahkamah Tinggi gagal mengambilkira bahawa pendakwaan gagal membuktikan intipati asas kesalahan dibawah s. 145 Kanun Keseksaan. Alasan ini bertindih dengan alasan-alasan yang dikemukakan oleh perayu 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, dan 12 dan akan dipertimbangkan bersekali.
- H [17] Seksyen 145 Kanun Keseksaan dalam versi Inggerisnya memperuntukkan seperti berikut:
- I 145. Whoever joins or continues in an unlawful assembly, knowing that such unlawful assembly has been commanded in the manner prescribed by law to disperse, shall be punished with imprisonment for a term which may extend to two years or with fine or with both.

- [18]** Intipati-intipati kesalahan adalah seperti berikut: A
- (i) Menyertai atau terus menyertai sesuatu perhimpunan.
 - (ii) Perhimpunan yang disertai atau terus disertai itu adalah perhimpunan yang menyalahi undang-undang.
 - (iii) Mengetahui bahawa perhimpunan menyalahi undang-undang yang disertai atau terus disertai itu telah diarah supaya bersurai secara sah. B
- [19]** Perhimpunan yang menyalahi undang-undang diberi takrifan berikut oleh s. 141 Kanun Keseksaan:
141. An assembly of five or more persons is designated an “unlawful assembly”, if the common object of the persons composing that assembly is:
- (a) to overawe by criminal force, or show of criminal force, the Legislative or Executive Government of Malaysia or any State, or any public servant in the exercise of the lawful power of such public servant; C
 - (b) to resist the execution of any law, or any legal process; D
 - (c) to commit any mischief or criminal trespass, or other offence;
 - (d) by means of criminal force, or show of criminal force, to any person, to take or obtain possession of any property, or to deprive any person of the enjoyment of a right of way, or of use of water or other incorporeal right of which he is in possession or enjoyment, or to enforce any right or supposed right; or E
 - (e) by means of criminal force, or show of criminal force, to compel any person to do what he is not legally bound to do, or to omit to do what he is legally entitled to do. F
- Explanation – An assembly which was not unlawful when it assembled may subsequently become an unlawful assembly.
- [20]** Untuk tujuan kes ini peruntukan yang berkaitan ialah perenggan (b), iaitu “to resist the execution of ... any legal process”. Bagi intipati pertama pertuduhan, iaitu penyertaan dalam perhimpunan, kesemua perayu tidak mempertikaikannya. Yang dipertikaikan ialah kuasa pihak polis untuk menyuraikan perhimpunan tersebut. Menurut perayu-perayu, polis tidak ada hak untuk berbuat demikian kerana hak mereka untuk berhimpun secara aman adalah hak yang dijamin dan dilindungi oleh per. 10 Perlembagaan Persekutuan. G
- [21]** Bagi perayu 13 pula, hujah beliau ialah pihak pendakwaan gagal membuktikan bahawa arahan bersurai telah dikeluarkan dan jikapun ada dikeluarkan, ianya tidaklah dalam pendengaran beliau. Dihujahkan juga bahawa perayu 13 tidak boleh disabit atas kesalahan kerana beliau tidak ditangkap di tempat kejadian. Beliau ditangkap di rumah beliau sendiri, dan itupun tiga hari selepas kejadian. H
- [21]** Bagi perayu 13 pula, hujah beliau ialah pihak pendakwaan gagal membuktikan bahawa arahan bersurai telah dikeluarkan dan jikapun ada dikeluarkan, ianya tidaklah dalam pendengaran beliau. Dihujahkan juga bahawa perayu 13 tidak boleh disabit atas kesalahan kerana beliau tidak ditangkap di tempat kejadian. Beliau ditangkap di rumah beliau sendiri, dan itupun tiga hari selepas kejadian. I

- A [22] Untuk memudahkan pemahaman tentang ketidakpuasan hati perayu 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11 dan 12 terhadap sabitan, diperturunkan di bawah ini bahagian-bahagian berkaitan hujah bertulis peguam, seperti berikut:
- B [9] Kami dapati bahawa Yang Arif Hakim Mahkamah Tinggi telah terkhilaf dari sudut fakta, dan tersalah mengarahkan mindanya, bilamana berpendapat bahawa tujuan bersama perayu-perayu adalah untuk menentang perlaksanaan undang-undang, SEDANGKAN terdapat keterangan-keterangan yang lebih daripada mencukupi, yang terang lagi bersuluh, yang boleh menunjukkan bahawa tujuan bersama perayu-perayu adalah untuk menyertai satu demonstrasi.
- C [23] Di perenggan 15 penghujahan, peguam seterusnya menghujahkan:
- D 14. Malah, kami berhujah bahawa, pendekatan yang diambil oleh Yang Arif Hakim Mahkamah Tinggi tersebut tidak mencerminkan perkembangan terkini undang-undang hak kebebasan dan tidak menggambarkan hasrat terkini Parlimen serta rakyat Negara ini terhadap undang-undang hak-hak asasi rakyat yang dijamin oleh Perlembagaan Persekutuan. Meskipun didakwa berlaku 6/2/2009, tetapi pada ketika Hakim Mahkamah Sesyen membuat keputusan, pada 13/9/2013 dan pada ketika Yang Arif Hakim Mahkamah Tinggi Taiping membuat keputusan pada 26/6/2014, Akta Perhimpunan Aman 2011, telahpun diluluskan oleh Parlimen.
- E [24] Untuk menyokong hujah beliau peguam merujuk kepada keputusan Mahkamah Rayuan dalam kes *Nik Nazmi Nik Ahmad v. PP* [2014] 4 CLJ 944; [2014] 4 MLRA 511 di mana Mah Weng Kwai HMR menyatakan:
- F (63) Before the Peaceful Assembly Act (PAA) was passed, public assemblies were regulated by section 27 to 27C of the Police Act 1967. Without a police permit, a rally or march of more than three people was deemed unlawful and illegal under the Police Act. The police had full discretion to refuse the granting of an assembly permit. These provisions were perceived by many to curtail the freedom of assembly guaranteed under Article 10 of the Federal Constitution.
- G (64) The right to assemble peacefully in Malaysia without arms is enshrined in art 10(1) of the Federal Constitution, which provides:
- (b) all citizens have the right to assemble peacefully (*sic*) and without arms.
- H [25] Peguam turut memetik kenyataan-kenyataan berikut oleh Hamid Sultan Abu Backer HMR dalam kes yang sama, seperti berikut:
- I (95) The courts are obliged to ensure the law promulgated are not enacted on illusory threat of 'Public Order' or 'Security of the Federation' by speculation or surmise, etc.; to change the character of rule of law to rule by law. In this respect the court has the sacrosanct role to play to balance the state as well as public interest within the framework of Constitutional Jurisprudence as applied in civilized nations which are not subject to authoritarian rule. The court's task in doing so is no easy task but when

done within the jurisprudence it promotes and enhances democratic values which will ensure peace, prosperity and harmony to the state and bring economic success to the public. And it will also anchor public confidence in judicial determination.

A

(97) One must not forget when it comes to freedom of speech and assembly, etc. it is covered by 'International Human Rights Convention' and/or Asean Human Rights Declaration where article 24 of the said Declaration specially confirms the right to freedom of peaceful assembly in which Malaysia is also a signatory and in consequence the courts have added responsibility to weigh and adjudicate. (See *Chai Kheng Leung v. Inspector Dzulkarnain Abdul Karim & Anor* (2008) 8 MLJ 12). Cases which had dealt with article 10 or article 149 of the Federal Constitution without taking into consideration that Malaysia is a signatory to international norms, must be treated to be *per incuriam* and/or cannot stand as binding precedent.

B

C

[26] Perkara 10(1)(b) Perlembagaan Persekutuan memperuntukkan seperti berikut:

D

10. Freedom of speech, assembly and association

(1) Subject to Clauses (2), (3) and (4):

(a) ...

(b) all citizens have the right to assemble peaceably and without arms;

E

(c) ...

[27] Pada pandangan kami, penekanan peguam kepada kes *Nik Nazmi Nik Ahmad* (*supra*) adalah kurang tepat (misconceived) kerana kes tersebut berkait dengan satu kesalahan dibawah s. 9(1) Akta Perhimpunan Aman 2012 sedangkan kes terhadap perayu-perayu berkait dengan satu kesalahan dibawah s. 145 Kanun Keseksaan. Intipati-intipati kesalahan adalah berbeza di antara dua kesalahan ini.

F

[28] Dalam kes tersebut isu sama ada perayu gagal mematuhi arahan bersurai tidak timbul sama sekali, sepertimana berlaku dalam rayuan ini. Oleh itu keputusan dalam kes tersebut adalah tidak relevan dan tidak terpakai kerana fakta dan isu undang-undang yang terlibat adalah berbeza.

G

[29] Berhimpun secara aman bukanlah satu kesalahan, malah satu hak yang dijamin oleh per. 10(1)(b) Perlembagaan Persekutuan. Namun, seperti juga hak-hak kebebasan yang lain, hak ini bukanlah satu hak yang mutlak tanpa batasan atau sekatan. Perkataan "aman" itu sendiri membawa maksud bebas daripada keadaan kacau-bilau, gangguan atau suasana yang tidak menyenangkan: lihat *Kamus Dewan* Edisi keempat.

H

[30] Bukan sahaja perlu diadakan secara aman, per. 10(1)(b) Perlembagaan Persekutuan juga mengandungi syarat tersirat bahawa peserta-peserta perhimpunan tidak dibenarkan membawa apa-apa senjata semasa berhimpun.

I

- A [31] Justeru, perhimpunan yang menimbulkan keadaan kacau bilau, gangguan atau suasana yang tidak menyenangkan bukanlah satu perhimpunan aman dalam ertikata per. 10 Perlembagaan Persekutuan. Begitu juga sekiranya ada dikalangan peserta yang membawa senjata. Mana-mana orang yang menyertai atau terus menyertai perhimpunan yang mempunyai unsur-unsur tersebut tidak boleh berselindung disebalik per. 10 Perlembagaan Persekutuan untuk melepaskan diri daripada tindakan undang-undang.
- B [32] Sama ada sesuatu perhimpunan itu merupakan suatu perhimpunan yang menimbulkan keadaan kacau bilau, gangguan atau suasana yang tidak menyenangkan adalah satu persoalan fakta untuk penentuan hakim bicara.
- C Begitu juga persoalan sama ada tujuan bersama peserta-peserta perhimpunan ialah untuk melakukan perkara-perkara yang dilarang oleh s. 141 Kanun Keseksaan.
- D [33] Seksyen 145 Kanun Keseksaan menjadikannya satu kesalahan untuk mana-mana orang menyertai suatu perhimpunan yang menyalahi undang-undang atau terus menyertainya setelah arahan bersurai dikeluarkan oleh pihak berkuasa. Adakah peruntukan ini *ultra vires* per. 10(1)(b) Perlembagaan Persekutuan atas alasan ia menyekat hak orang ramai untuk berhimpun secara aman? Jawapannya sudah tentu tidak kerana peruntukan undang-undang ini tidak bertentangan malah selari dengan per. 10(2)(b) Perlembagaan Persekutuan yang menyebut:
- E (2) Parliament may by law impose:
- (a) ...
- (b) on the right conferred by paragraph (b) of Clause (1), such
- F restrictions as it deems necessary or expedient in the interest of the security of the Federation or any part thereof or public order;
- G [34] Tidak boleh dinafikan bahawa s. 145 Kanun Keseksaan merupakan satu undang-undang yang diwujudkan untuk menjaga ketenteraman awam (public order). Dalam konteks rayuan ini, jika tujuan bersama ahli-ahli perhimpunan ialah untuk melakukan mana-mana perbuatan yang dilarang oleh s. 141 Kanun Keseksaan, khususnya perenggan (b) peruntukan tersebut, maka ianya adalah satu tujuan yang bertentangan dengan ketenteraman awam.
- H [35] Dalam kes *Public Prosecutor v. Pung Chen Choon* [1994] 1 LNS 208; [1994] 1 MLJ 566 salah satu isu yang dibangkitkan ialah sama ada sekatan yang dikenakan oleh s. 8A(1) dibaca bersama s. 8A(2) Akta Mesin Cetak dan Penerbitan 1984 merupakan suatu sekatan yang dibenarkan oleh per. 10(2)(a) Perlembagaan Persekutuan. Dalam keputusannya Mahkamah Agung menyatakan bahawa penerbitan berita palsu dengan niat jahat mungkin,
- I antara lain, akan mempengaruhi orang ramai untuk melakukan perbuatan yang menjejaskan keselamatan dalam negeri, melemahkan hubungan persahabatan Malaysia dengan negara lain, membawa kepada gangguan

- ketenteraman awam dan melakukan perbuatan jenayah, dan dengan itu s. 8A itu boleh dipertahankan kerana tergulung dalam lingkungan sekatan yang dibenarkan oleh per. 10(2)(a) Perlembagaan Persekutuan. Kesan yang sama boleh berlaku akibat perbuatan yang melanggar s. 145 Kanun Keseksaan. A
- [36] Istilah “tujuan bersama” (common object) dalam s. 141 tidak boleh disamakan dengan “niat bersama” dibawah s. 34 Kanun Keseksaan yang memerlukan perancangan terdahulu (pre-arranged plan). Tujuan bersama bermaksud objektif yang sama untuk berkumpul: Rujuk *Fam Meng Siong & Anor v. PP* [2012] 7 CLJ 557; [2012] 5 MLJ 464. B
- [37] Dalam kes ini, perhimpunan yang terus disertai oleh perayu-perayu setelah arahan bersurai dikeluarkan jelas merupakan satu perhimpunan yang menyalahi undang-undang dalam ertikata s. 145 dibaca bersama s. 141 Kanun Keseksaan kerana tujuan atau objektif perhimpunan ialah untuk menentang pelaksanaan suatu proses perundangan yang sah, iaitu upacara pelantikan dan mengangkat sumpah jawatan Menteri Besar Perak Darul Ridzuan menurut per. XVI(2)(a) Undang-Undang Tubuh Kerajaan Negeri Perak Darul Ridzuan. C D
- [38] Tidak ada inferens lain yang boleh dibuat daripada tindakan peserta-peserta perhimpunan yang menghalang kenderaan orang-orang kenamaan yang cuba memasuki Istana Iskandariah melainkan tujuan bersama mereka ialah untuk menggagalkan upacara pelantikan dan mengangkat sumpah Menteri Besar Perak yang baharu. Keterangan SP10 menunjukkan bahawa pihak polis tidak berjaya menghalang pergerakan yang menuju kearah istana kerana dihalang oleh orang ramai yang berarak. E
- [39] Adalah jelas bahawa tujuan perhimpunan bukanlah sekadar untuk menyatakan ketidakpuasan hati peserta terhadap pelantikan Menteri Besar Perak yang baharu tetapi lebih dari itu ia bertujuan untuk menggagalkan proses pelantikan itu. F
- [40] Peguam menghujahkan bahawa perhimpunan tersebut adalah satu perhimpunan yang aman sehinggalah pasukan FRU melepaskan gas pemedih mata. Dengan hormat kepada peguam, tingkahlaku peserta-peserta perhimpunan sebelum dan selepas gas pemedih mata dilepaskan sama sekali tidak selari dengan apa yang ditakrifkan sebagai “aman”. G
- [41] Apa sekalipun, perhimpunan yang pada zahirnya nampak aman tidak semestinya satu perhimpunan yang sah disisi undang-undang. Sepertimana dinyatakan awal tadi, jika tujuan bersama peserta-peserta perhimpunan ialah untuk melakukan mana-mana perkara yang dilarang oleh s. 141 Kanun Keseksaan dan enggan bersurai apabila diarahkan untuk bersurai, ia menjadi satu kesalahan dibawah s. 145. Begitu juga sekiranya ada dikalangan peserta perhimpunan membawa senjata. Ia akan terhenti daripada menjadi perhimpunan yang aman. H I

A [42] Atas keterangan yang ada dihadapan Hakim Mahkamah Sesyen yang bijaksana, kami mendapati bahawa beliau adalah betul dari segi undang-undang dan fakta apabila membuat kesimpulan-kesimpulan berikut di ms. 64, 65, 66, dan 98 rekod rayuan jilid 2:

Muka surat 64

B Mahkamah mendapati bahawa pendakwaan telah membuktikan bahawa tujuan bersama orang-orang dalam perhimpunan untuk menentang satu proses perundangan iaitu upacara perlantikan dan mengangkat sumpah Menteri Besar Perak di bawah Perkara XVI(2)(a) Undang-Undang Tubuh Kerajaan Perak Darul Ridzuan dan merujuk kepada perenggan 141(b) disokong oleh keterangan SP25 yang mengesahkan upacara angkat sumpah jawatan Menteri Besar pada 6.2.2009 jam 3.30 petang dan disokong oleh keterangan SP36 dan SP39 serta eksibit contoh kad jemputan P37.

C Elemen penentangan perhimpunan yang menyalahi undang-undang ini telah dibuktikan oleh pendakwaan dengan keterangan yang jelas dan diperincikan melalui eksibit-eksibit gambar dan dapat dilihat pada rakaman eksibit DVD P19C-P24C di mana menunjukkan ahli perhimpunan termasuk kehadiran OKT-OKT diantara jam 2.30 petang dan jam 3.30 petang mengganggu dan menentang upacara tersebut daripada berlangsung. Melalui eksibit-eksibit gambar, keterangan saksi-saksi pendakwaan dan eksibit rakaman video P19C-P24C dapat dilihat perbuatan dan tindakan yang dilakukan dengan berarak di atas Jalan Istana dari kawasan masjid Ubudiah menuju Istana Iskandariah sambil membawa sepanduk, bendera, kain rentang dan sebagainya sambil bertakbir, merempuh formasi yang dibuat oleh PORU bagi menghalang ahli perhimpunan menuju ke istana, melakukan kekerasan sehingga mencederakan anggota PORU seperti keterangan SP15, SP20, SP28 dan SP30, tidak bersurai semasa arahan diberikan oleh SP30 sebanyak 3 kali di mana kali pertama semasa rempuhan terhadap formasi PORU di atas Jalan Istana berdekatan masjid Ubudiah, kali kedua dan ketiga semasa di hadapan pagar istana, berhimpun semula di atas Jalan Istana di hadapan masjid Ubudiah dan di tempat letak kereta masjid Ubudiah serta menghalang laluan rasmi jemputan dan tetamu kehormat ke upacara perlantikan Menteri Besar termasuk menghalang kenderaan Raja Di Hilir dan kenderaan Raja Muda, tidak bersurai apabila arahan bersurai telah diberikan oleh SP30, SP16 dan SP18 beberapa kali dan ahli perhimpunan bertindak membaling batu, kayu dan sebagainya ke atas jalanraya dan anggota polis semasa menjalankan tugas mengikut arahan.

H Muka surat 65

I Mahkamah berpendapat pendakwaan tidak perlu membuktikan setiap OKT mengambil bahagian aktif dalam perhimpunan tersebut dan mencukupi sekadar membuktikan kehadiran OKT-OKT di tempat kejadian. Namun demikian terdapat OKT yang mengambil bahagian aktif. OKT11 seorang perempuan memegang kain bendera PAS dan menjerit. OKT12 menunjukkan agresif kepada polis macam hendak menumbuk dan cuba merempuh sekatan polis. OKT8 cuba merempuh sekatan polis, OKT5

membawa kamera dan duduk di atas menyebabkan halangan kepada kereta. OKT7 tolak-menolak antara polis, OKT10 memukul boot kereta dengan batang bendera dan baring di atas jalanraya di hadapan kenderaan. OKT13 duduk di hadapan kenderaan dan menghalang kenderaan, OKT6 berjalan di hadapan dalam kumpulan 100 orang berjalan ke hadapan. OKT9 membaling batu. Lain-lain OKT di camkan berada ditempat kejadian pada jangkawaktu yang dipertuduhkan menunjukkan 13 OKT masih berada di dalam perhimpunan yang menyalahi undang-undang walaupun telah diarah bersurai.

A

B

Muka surat 66

Mahkamah berpendapat bahawa OKT-OKT dan ahli-ahli perhimpunan mengetahui bahawa perhimpunan tersebut adalah perhimpunan yang menyalahi undang-undang di mana keterangan saksi-saksi dan keterangan dokumen ditambah dengan tingkahlaku OKT-OKT dan ahli-ahli perhimpunan menunjukkan selepas selesai sembahyang Jumaat mereka bertindak dengan bersiap sedia sepanduk bendera serta kain rentang di tangan untuk berarak menuju ke istana dengan bertakbir serta laungan-laungan antaranya “bubar DUN”, “reformasi”, “hidup, hidup, hidup Islam”, “hidup rakyat”, tumbang, tumbang BN”, “Allahu Akbar”. Senario menjadi semakin tidak terkawal sehingga mereka bertindak merempuh reformasi (*sic*) PORU dan membaling batu serta objek keras yang lain. Perkataan laungan serta terdapat juga jeritan adalah jelas sudah diatur dan dirancang terdahulu dan menurut SP36 pada 6.2.2009 jemaah yang bersembahyang di masjid Ubudiah berjumlah lebih daripada biasa melebihi 1,000 orang. Berkaitan sepanduk dan bendera adalah jelas telah dibawa bersama memandangkan semasa perarakan dan selepas selesai sembahyang Jumaat kelihatan sepanduk dan bendera-bendera. Merujuk kepada keterangan SP6 yang pelik melihat orang keluar beramai-ramai daripada masjid membawa sepanduk Daulat Tuanku namun yang peliknya seumur hidup SP6 tidak pernah melihat selepas sembahyang Jumaat orang membawa sepanduk.

C

D

E

F

Muka surat 98

Fakta sepanduk, kain rentang, bendera yang telah siap sedia kelihatan selepas selesai solat Jumaat tidak menunjukkan suatu perhimpunan yang aman seperti diujahkan oleh pembelaan tetapi sebagai petunjuk bahawa perhimpunan tersebut telah dirancang terlebih awal dan disokong sendiri oleh OKT5 bahawa banner telah dibuat awal dan tidak secara spontan dan dibawa ke masjid.

G

[43] Persoalan seterusnya ialah sama ada arahan bersurai yang dikeluarkan oleh polis itu merupakan satu arahan yang sah, dan jika sah sama ada pasukan FRU boleh menggunakan kekerasan untuk menyuraikannya apabila arahan bersurai itu tidak dipedulikan. Jika arahan itu adalah sah dari segi undang-undang dan prosedur, maka perayu-perayu wajib mematuhiinya dan kegagalan berbuat demikian membolehkan pihak polis menggunakan kekerasan. Prosedur yang ditetapkan oleh undang-undang untuk menangani keadaan seperti ini ialah prosedur yang ditetapkan oleh s. 83 dan s. 84 Kanun Tatacara Jenayah, seperti berikut:

H

I

A Seksyen 83

Seseorang Majistret, pegawai polis yang diwartakan, pegawai polis yang tidak rendah pangkatnya daripada Inspektor atau ketua balai polis berkuasa memerintah mana-mana perhimpunan yang menyalahi undang-undang yang mengandungi lima orang atau lebih yang berkemungkinan mengganggu ketenteraman awam supaya bersurai dan hendaklah selepas itu menjadi kewajipan tiap-tiap ahli perhimpunan bersurai.

B

Seksyen 84

C

Jika mana-mana perhimpunan yang menyalahi undang-undang diperintahkan bersurai di bawah seksyen 83 atau 5 Akta Ketenteraman Awam (Pemeliharaan) 1958 [Akta 296], dan perhimpunan itu tidak bersurai, atau jika, tanpa diperintahkan bersurai, perhimpunan itu jika menunjukkan sikap tidak mahu bersurai, mana-mana pegawai polis atau ahli tentera atau mana-mana orang yang membantu pegawai polis atau ahli pasukan tentera bolehlah mengambil apa-apa langkah yang perlu bagi menyuraikan orang itu daripada berhimpun dan menangkap mereka atau sesiapa juga daripada mereka itu, dan jika ada sesiapa yang menentang, bolehlah digunakan kekerasan yang difikirkan perlu untuk mengatasi penentangan itu dan tidak akan bertanggungjawab ke atas mana-mana prosiding jenayah atau sivil bagi menggunakan kekerasan sehingga menyebabkan mudarat atau kematian kepada mana-mana orang atau kerosakan kepada mana-mana harta.

D

E

[44] Oleh kerana perhimpunan yang disertai oleh perayu-perayu itu adalah satu perhimpunan yang menyalahi undang-undang, maka tindakan pihak polis menyuraikannya adalah satu tindakan penguatkuasaan yang sah dari segi undang-undang dan prosedur. Tidak timbul pada pendapat kami soal polis bertindak diluar bidangkuasa mereka apabila mengeluarkan arahan bersurai dan kemudian menggunakan kekerasan setelah peserta-peserta perhimpunan enggan mematuhi. Peruntukan s. 83 dan s. 84 Kanun Tatacara Jenayah adalah undang-undang yang direka khusus untuk menangani situasi seperti ini.

F

G

[45] Dalam mempertimbangkan kes pembelaan setelah perayu-perayu dipanggil untuk membela diri, kami juga mendapati bahawa Hakim Mahkamah Sesyen yang bijaksana tidak melakukan apa-apa kekhilafan sama ada dari segi undang-undang atau fakta, malah membuat keputusan yang tepat apabila mendapati seperti berikut di ms. 101 rekod rayuan jilid 2:

H

Berhimpun untuk niat bersolat Jumaat tidak menyalahi undang-undang tetapi membawa bersama seperti kamera, walkie-talkie, garam, menerima key chain dan melilit kepala, memegang bendera dan banner, cara berpakaian adakah selari dengan tujuan asal untuk tujuan bersembahyang Jumaat dan tujuan masuk bekerja semula dalam masjid Ubudiah. Pendek kata semua OKT memainkan peranan masing-masing.

I

Sebagai seorang yang munasabah dan berfikiran waras perbuatan merafak sembah tidak pernah dilakukan di atas jalanraya. Berkaitan tujuan bersama seksyen 145 Kanun Keseksaan perlu dibaca bersama dengan seksyen 149 Kanun Keseksaan. Perlu ditekankan bahawa seksyen 141

merujuk kepada tujuan bersama (common object) dan bukan niat bersama (common intention) dan di bawah pertuduhan seksyen 145 Kanun Keseksaan tidak dinyatakan di baca bersama dengan seksyen 34 Kanun Keseksaan.

A

[46] Kami juga tidak mendapati apa-apa merit dalam hujah perayu 13 bahawa beliau tidak boleh disabit dengan kesalahan atas alasan beliau tidak ditangkap ditempat kejadian. Isunya bukanlah sama ada beliau ditangkap ditempat kejadian tetapi sama ada beliau mengambil bahagian dalam perhimpunan tersebut dan terus menyertainya setelah arahan bersurai dikeluarkan. Dalam hubungan ini keterangan adalah jelas bahawa beliau mengambil bahagian dalam perhimpunan dan terus menyertainya setelah arahan bersurai dikeluarkan.

B

C

[47] Atas sebab-sebab diatas kami menolak rayuan perayu 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12 dan 13 terhadap sabitan dan memerintahkan supaya sabitan mereka dikekalkan.

[48] Seterusnya kami menimbang rayuan Pendakwa Raya terhadap keputusan Mahkamah Tinggi Taiping yang membebaskan responden 1 dan responden 7. Alasan-alasan yang diberikan oleh Hakim Mahkamah Tinggi untuk mengubah keputusan Hakim Mahkamah Sesyen adalah seperti yang beliau zahirkan di ms. 35 rekod rayuan jilid 1, seperti berikut:

D

Responden 1

E

(ii) Diperingkat kes pembelaan, OKT1 Meor Safizal bin Meor Mohamed Amin menyatakan selepas solat Jumaat, beliau hendak balik tetapi bertembung dengan kumpulan FRU dan orang ramai. Beliau diberitahu orang disitu bahawa ada demonstrasi bubar DUN. Kemudian OKT1 terus melangkah mengikut kaki sehinggalah terkena gas pemedih mata dan akhirnya ditangkap. OKT tidak mendengar apa-apa arahan bersurai. Pada frame 29, 36, 37 eksibit P19C menunjukkan OKT(1) sedang berada ditepi jalan sambil memerhati orang di atas jalan dan memerhati kereta-kereta pembesar. Fakta ini turut disokong oleh gambar-gambar eksibit P11(12), P11(13), P11(14), P11(32) dan P11(35). Berdasarkan keterangan ini mahkamah berpendapat bahawa Puan HMS telah membuat suatu inferen yang salah apabila menyatakan bahawa tindakan OKT1 memerhati kenderaan cukup untuk membuktikan kebersalahan OKT1 sepertimana pertuduhan dan gagal menimbulkan sebarang keraguan atas kes pendakwaan. Justeru mahkamah memutuskan melepas dan membebaskan OKT1 diakhir kes pembelaan.

F

G

H

Responden 7

(iii) Keterangan jelas menunjukkan bahawa pada tarikh kejadian OKT7 (Yusuf bin Jaafar) tinggal berhampiran masjid Ubudiah. Selepas solat Jumaat dan hendak balik ke rumah, perjalanannya terhalang dengan kehadiran FRU. Pada masa itu OKT7 melihat seorang lelaki mendukung seorang budak lelaki dan bertindak membantu budak lelaki tersebut dengan membuka bajunya, dibasahkan bagi menyelimut budak lelaki berkenaan. Ketika hendak mendapatkan balik bajunya, OKT7 berada di atas jalan besar dan disitu beliau ditangkap. Fakta ini disokong oleh

I

- A eksibit P19C, P21(22), (23), (25) dan (26), P12(2), (3), (4), (5), (20) dan (21) kelihatan OKT7 di atas jalan utama dan seorang budak yang dipapah oleh seseorang. Mahkamah berpendapat bahawa Puan HMS telah tersalah arah dalam dapatan faktanya apabila memutuskan bahawa pembelaan OKT7 hanyalah semata-mata penafian sedangkan eksibit-eksibit menyokong versi OKT7. Justeru mahkamah memutuskan OKT7 dilepas dan dibebaskan diakhir kes pembelaan.
- B

[49] Bagi pembebasan responden 1, adalah jelas bahawa keputusan Hakim Mahkamah Tinggi yang bijaksana dipengaruhi oleh dua faktor berikut:

- (a) Penjelasan responden 1 bahawa beliau berada di tempat kejadian secara kebetulan (innocent bystander) adalah disokong oleh eks. P19C dan gambar-gambar di eks. P11(12), P11(13), P11(14), P11(32) dan P11(35) yang menunjukkan responden 1 sedang berada ditepi jalan sambil memerhati orang ramai dan kereta-kereta pembesar.
- C
- (b) Atas dapatan fakta Hakim Mahkamah Sesyen bahawa tindakan responden 1 memerhati kenderaan adalah mencukupi untuk membuktikan kebersalahan beliau. Menurut Hakim Mahkamah Tinggi ini adalah satu kekhilafan.
- D

- [50] Berkenaan responden 7 pula, faktor yang mempengaruhi keputusan Hakim Mahkamah Tinggi ialah dakwaan responden 7 bahawa beliau berada ditempat kejadian semata-mata kerana mahu membantu seorang lelaki yang sedang memapah seorang budak lelaki yang menghadapi masalah setelah terkena gas pemedih mata.
- E

- [51] Persoalan yang perlu diputuskan oleh mahkamah ini ialah sama ada faktor-faktor ini boleh dijadikan asas untuk mengacauganggu dapatan-dapatan fakta yang telah dibuat oleh hakim bicara berhubung dengan kes terhadap kedua-dua responden ini.
- F

- [52] Prinsip undang-undang dalam hal seperti ini adalah jelas dan mantap, iaitu mahkamah yang mendengar sesuatu kes dalam bidangkuasa rayuan pada kebiasaannya tidak akan mengganggu keputusan mahkamah bicara dalam soal fakta yang melibatkan kebolehpercayaan saksi-saksi melainkan keputusan itu ternyata salah dari segi undang-undang atau tidak disokong oleh keterangan. Dengan lain perkataan dapatan-dapatan fakta itu hendaklah dibuktikan sebagai perverse sebelum sesuatu mahkamah rayuan boleh mengeneplikannya.
- G
- H

[53] Terdapat banyak nas dalam perkara ini tetapi memadai untuk kami merujuk kepada keputusan House of Lords dalam kes *Powell and Wife v. Streatham Manor Nursing Home* [1935] AC 243; 104 LJ KB 304; 152 LT 563; 79 SJ 179; 51 TLR 289 dimana Lord Wright menyatakan:

- I Two principles are beyond controversy. First it is clear, that, in an appeal of this character, that is from the decision of a trial Judge based on his opinion of the trustworthiness of witnesses whom he has seen, the Court of Appeal 'must, in order to reverse, not merely entertain doubts whether the decision below is right, but must be convinced that it is wrong'.

[54] Pada dasarnya penjelasan responden 1 apabila dipanggil untuk membela diri ialah beliau tidak terlibat dalam perhimpunan tersebut. Menurutnya beliau pergi ke masjid Ubudiah untuk solat Jumaat dan bersolat hajat. Selepas solat Jumaat beliau hendak balik ke rumah tetapi bertembung dengan kumpulan FRU. Dari sini bermulalah episod beliau terkena gas pemedih mata sehinggalah beliau ditangkap oleh pihak polis. Menurutnya lagi beliau tidak mendengar arahan bersurai yang dikeluarkan oleh polis.

[55] Kami telah meneliti rekod rayuan dengan teliti dan berpuas hati bahawa Hakim Mahkamah Sesyen yang bijaksana telah mengambilkira secukupnya penjelasan responden 1 berhubung dengan penglibatan beliau dalam perhimpunan ini dan setelah berbuat demikian, beliau membuat dapatan-dapatan fakta berikut di ms. 80:

Gambar-gambar yang dirujuk P11 12, P11 13, P11 14, P11 32 dan P11 35 jelas OKT masih berada di dalam perhimpunan tersebut walaupun setelah gas pemedih mata dilepaskan dan setelah perintah bersurai diberikan. Walaupun di dalam soalbalas OKT1 tidak bersetuju beliau terlibat dalam merempuh polis namun jelas dalam rakaman P19C di frame 14 penglibatan OKT1 merempuh formasi FRU. Dalam eksibit P19C pada jam 3.01 petang kelihatan OKT1 yang masih dalam keadaan biasa memerhati kenderaan walaupun arahan bersurai telah diberikan dan berkata sesuatu bersama ahli kumpulan yang lain. Mahkamah meneliti keterangan OKT1 yang gagal menimbulkan keraguan munasabah kepada kes pihak pendakwa tetapi lebih kepada penafian semata-mata. Ternyata melalui keterangan OKT1 sendiri beliau gagal menjelaskan kedudukan beliau pada mulanya di bahu jalan kemudian ke tengah jalan dan ke tepi jalan semula dan masuk balik ke tengah jalan sehingga OKT1 ditangkap di atas jalan. Sekiranya benar OKT1 bertujuan untuk memerhati kenderaan-kenderaan pembesar masih ada peluang untuk berada di atas bukit atau terus kekal berada di tepi jalan namun OKT1 telah memilih untuk berada di tengah jalan bersama kumpulan perhimpunan walaupun amaran bersurai telah diberikan dan gas pemedih mata telah dilepaskan. Tidak ada keterangan menunjukkan OKT1 tidak sedar atau mengalami masalah pendengaran. Apa yang perlu ditekankan kehadiran OKT1 bersama perhimpunan pada hari tersebut.

[56] Sebagai hakim bicara, Hakim Mahkamah Sesyen yang bijaksana sudah tentu berada dalam kedudukan yang lebih baik berbanding Hakim Mahkamah Tinggi malah termasuk jugalah kami untuk menilai kebolehpercayaan responden 1 sebagai saksi. Dalam kes ini beliau jelas menolak keterangan responden 1 yang mendakwa beliau tidak terlibat langsung dalam perhimpunan tersebut.

[57] Berkenaan dengan saksi-saksi pihak pendakwaan dan kesimpulan yang boleh dibuat daripada keterangan mereka, dapatan Hakim Mahkamah Sesyen yang bijaksana adalah seperti berikut:

Justeru itu daripada keterangan saksi dan kredibiliti saksi serta diperjelaskan dengan keterangan dokumen mahkamah membuat inferens daripada petunjuk fakta bahawa OKT-OKT dan ahli-ahli perhimpunan

- A mengetahui bahawa perhimpunan tersebut adalah perhimpunan yang menyalahi undang-undang dan masih berada di dalam perhimpunan tersebut dan mengetahui perhimpunan tersebut telah diperintahkan untuk bersurai dan memenuhi peruntukan seksyen 142 Kanun Keseksaan dan Seksyen 145 Kanun Keseksaan.
- B [58] Petikan di atas adalah bukti jelas bahawa Hakim Mahkamah Sesyen yang bijaksana mendapati saksi-saksi pihak pendakwaan sebagai saksi-saksi yang boleh dipercayai dan beliau menerima keterangan mereka sebagai keterangan yang benar. Kami tidak mempunyai apa-apa sebab untuk menyanggah dapatan ini, apatah lagi untuk menggantikannya dengan dapatan kami sendiri.
- C [59] Hakim Mahkamah Sesyen yang bijaksana juga telah mematuhi garis panduan yang ditetapkan dalam kes *Mat v. Public Prosecutor* [1963] 1 LNS 82; [1963] 1 MLJ 263 dalam menimbang sama ada penjelasan responden 1, walaupun ditolak, telah berjaya menimbulkan keraguan munasabah terhadap kes pendakwaan dan beliau mendapati bahawa penjelasan responden 1 gagal menimbulkan keraguan tersebut. Dalam keadaan ini adalah tidak wajar bagi Hakim Mahkamah Tinggi untuk mengubah dapatan fakta yang telah dibuat oleh Hakim Mahkamah Sesyen.
- D [60] Dengan hormat kepada Hakim Mahkamah Tinggi yang bijaksana, kesimpulan beliau bahawa responden 1 berada di tempat kejadian secara kebetulan adalah tidak munasabah dalam semua keadaan kes ini. Daripada rekod keterangan, adalah jelas bahawa dapatan Hakim Mahkamah Sesyen bahawa responden 1 merempuh formasi FRU dan terus berada ditempat kejadian setelah arahan bersurai dikeluarkan adalah disokong oleh rakaman video (P19C) di frame 14.
- E [61] Berdasar kepada keterangan yang ada dan keseluruhan keadaan kes ini, kami mendapati bahawa Hakim Mahkamah Sesyen yang bijaksana membuat keputusan yang betul apabila mendapati responden 1 bersalah atas kesalahan. Oleh itu kami benarkan rayuan Pendakwa Raya terhadap pembebasan responden 1. Keputusan Mahkamah Tinggi Taiping adalah diketepikan dan digantikan dengan perintah supaya sabitan yang direkodkan oleh Mahkamah Sesyen terhadap responden 1 dikekalkan.
- F [62] Sekarang kami bincangkan pula keputusan Hakim Mahkamah Tinggi yang bijaksana dalam membebaskan responden 7. Sebab utama beliau memutuskan sedemikian ialah kerana beliau mempercayai dakwaan responden 7 bahawa beliau berada ditempat kejadian semata-mata kerana mahu membantu seorang lelaki yang sedang memapah seorang budak lelaki yang menghadapi masalah setelah terkena gas pemedih mata. Menurutny, beliau berkeliaran mencari baju berwarna hijau untuk menyelimuti budak lelaki tersebut. Atas sebab itulah menurutnya beliau turut kelihatan ditempat kejadian.
- G
- H
- I

- [63] Pertama sekali, baju hijau yang didakwa oleh responden 7 telah digunakan untuk menyelimuti budak lelaki tersebut sebenarnya tidak wujud. Dari eksibit-eksibit gambar yang dikemukakan oleh pihak pendakwaan dan dirujuk oleh responden 7 sendiri, iaitu P9(21), (22), (23), (25), (26), P13(2), (3), (4), (5), (20), (21) dan (22) memang terdapat seorang budak lelaki dipapah, namun tidak pula kelihatan baju hijau yang menyelimuti budak lelaki tersebut. Dalam keadaan ini Hakim Mahkamah Sesyen yang bijaksana membuat penilaian yang tepat apabila mendapati responden 7 sebagai saksi yang tidak boleh dipercayai. A B
- [64] Lebih penting lagi, rakaman video di eks. P19(C) menunjukkan bahawa responden 7 masih berada di atas jalan utama bersama ahli-ahli perhimpunan yang lain pada jam 3.02 petang. Jangka waktu ini berpadanan atau konsisten dengan jangka waktu selepas arahan bersurai dikeluarkan oleh pihak polis. Berdasarkan fakta-fakta ini Hakim Mahkamah Sesyen yang bijaksana tidak membuat apa-apa kekhilafan apabila mendapati responden 7 bersalah atas pertuduhan. C D
- [65] Dengan hormat kepada Hakim Mahkamah Tinggi yang bijaksana, keraguan yang beliau nyatakan itu bukanlah satu keraguan yang munasabah. Apa yang dimaksudkan dengan “keraguan munasabah” telah diperjelaskan dalam banyak kes terdahulu. Salah satu daripadanya yang kerap kali dirujuk ialah istilah yang diberikan oleh Lord Denning dalam kes *Miller v. Minister of Pensions* [1947] 2 All ER 372, seperti berikut: E
- Proof beyond reasonable doubt does not mean proof beyond the shadow of a doubt. The law will fail to protect the community if it admitted fanciful possibilities to deflect the course of justice. If the evidence is so strong against a man as to leave only a remote possibility in his favour which can be dismissed with the sentence ‘of course it is possible but not in the least probable’, the case is proved beyond reasonable doubt, but nothing short of that will suffice. F
- [66] Oleh yang demikian, kami mengenyepikan perintah pembebasan yang dibuat oleh Hakim Mahkamah Tinggi dan menggantikannya dengan perintah supaya sabitan terhadap responden 7 yang direkodkan oleh Hakim Mahkamah Sesyen dikekalkan. G
- [67] Akhir sekali, rayuan pihak pendakwaan terhadap keputusan Hakim Mahkamah Tinggi yang mengenyepikan hukuman penjara selama dua tahun terhadap perayu 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12 dan 13 yang dikenakan oleh Hakim Mahkamah Sesyen. Prinsip undang-undang secara umumnya ialah, sesuatu mahkamah rayuan tidak akan sewenang-wenangnya mengganggu hukuman yang telah dijatuhkan oleh hakim bicara kecuali, antara lainnya, terbukti bahawa hukuman itu adalah salah dari segi undang-undang, terlampau berat atau terlampau ringan, atau tidak bersesuaian dengan keadaan-keadaan kesalahan. H I

- A [68] Apakah justifikasi yang diberikan oleh Hakim Mahkamah Tinggi yang bijaksana dalam mengenyepikan hukuman dua tahun penjara itu? Jelas bahawa alasan utamanya adalah seperti berikut (ms. 46 rekod rayuan jilid 1):

B Mahkamah telah mempertimbangkan fakta dan berpendapat bahawa perhimpunan yang menyalahi undang-undang tersebut bukan sahaja disertai oleh semua OKT tetapi juga lebih daripada 1000 orang lain terlibat. Tiada secebis keterangan pun menunjukkan bahawa semua OKT melakukan keganasan atau menyebabkan kerosakan harta awam. Mengambil kira semua faktor di atas mahkamah memutuskan untuk mengetepikan hukuman dua (2) tahun penjara tetapi mengekalkan hukuman denda yang dijatuhkan oleh Puan HMS.

- C [69] Pada pendapat kami ini bukanlah alasan-alasan yang sah untuk mengenyepikan sama sekali hukuman penjara yang dikenakan oleh Hakim Mahkamah Sesyen yang bijaksana. Kesalahan yang telah dilakukan oleh perayu 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12 dan 13 tidak boleh dipandang ringan kerana ia boleh menimbulkan keadaan kacau bilau yang sudah tentunya boleh menjejaskan ketenteraman awam. Pelaksanaan sesuatu proses perundangan yang sah hendaklah dibiarkan berjalan dengan lancar tanpa sebarang gangguan sepertimana dilakukan oleh peserta-peserta perhimpunan dalam kes ini.

- E [70] Walaubagaimanapun, mahkamah harus juga mengambil kira bahawa perayu 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 13 dan juga responden 1 dan 7 tidak mempunyai rekod kesalahan lampau. Memang benar bahawa Hakim Mahkamah Sesyen yang bijaksana telah mengambil kira faktor ini dalam menjatuhkan hukuman tetapi rujukan beliau kepada kes *Public Prosecutor v. Leo Say & Ors* [1985] 2 CLJ 155; [1985] CLJ (Rep) 683 adalah kurang tepat kerana kes tersebut melibatkan kesalahan yang jauh lebih berat, iaitu kesalahan melepaskan senjata api dalam melakukan rompakan yang menyebabkan kematian seseorang. Oleh itu kami berpendapat bahawa adalah tidak sesuai jika hukuman penjara maksimum selama dua tahun dikenakan terhadap perayu 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 13 dan responden 1 dan 7. Kami anggap hukuman penjara maksimum ini sebagai 'manifestly excessive'.

- G [71] Setelah mengambil kira semua faktor, terutama sekali faktor kepentingan awam, kami berpendapat bahawa hukuman penjara adalah diperlukan bagi kesalahan yang telah dilakukan oleh perayu 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 13 dan responden 1 dan 7. Dengan demikian kami perintahkan supaya perayu, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 13 dan responden 1 dan 7 dihukum penjara selama sepuluh bulan berkuatkuasa mulai hari ini. Hukuman denda dikekalkan. Semoga hukuman ini akan menjadi pengajaran bukan sahaja kepada perayu 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 13 dan juga responden 1 dan 7 tetapi juga kepada pihak-pihak lain yang menyimpan niat untuk melakukan perkara yang sama.

I